

ПАМ'ЯТІ ПЕТРА ЙОЛОНА (1933–2019)

Пішов з життя Петро Федорович Йолон. Історія його життя в українській науці — це, по суті, індивідуалізована у біографії однієї людини історія самої української науки і філософії науки зокрема. Представники його покоління приходили у філософію по-різному. Поміж них були і, так би мовити, ідеалісти, що їх непокоїли складні питання про життєустрій, про смисли людського буття, про загадки всесвіту, і суто кар'єристи, наділені даром демагогії, талантом перетворювати своє начотництво на капітал, який забезпечував швидке успішне переміщення соціальними ліфтами вгору до прибуткового соціального статусу. Власне до перших і належав Йолон. Але за умов радянського режиму тип науковця-ідеаліста був приречений або на зараження вірусом конформізму, або на небезпечне, а часом і смертельне зіткнення із системою.

Молодому випускникові філософського факультету Петру Йолону пощастило, що його науковим керівником в аспірантурі Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка став видатний мислитель Павло Васильович Копнін, який за часів хрущовської відлиги відіграв роль флагмана у процесах постсталінського розкріпачення та, якщо точніше, відродження філософської думки в Україні. На семінарах під керівництвом Копніна, у роботі яких брав участь Йолон, панував дух академічної свободи і цехова солідарність, що робило ці семінари чимось унікальним у суспільстві, тотально контрольованому ідеологічною цензурою. Саме на цих семінарах уперше розкрився талант Йолона.

Це, по суті, заклало підґрунтя його наукової біографії, яка була цілковито пов'язана з київським Інститутом філософії.

За час роботи в Інституті Петро Федорович опублікував понад 100 наукових праць, у яких вперше було застосовано системний підхід до аналізу наукового знання, вивчення властивостей наукових систем, визначення їх типів, змісту і характеру об'єктів сучасної науки та осмислення розвитку категоріального апарату наукового мислення. Праці Йолона перекладені англійською та німецькою мовами. Він був одним із засновників Філософського товариства України, членом його правління, керівником науково-методичної секції Товариства «Знання» України.

Не можна не згадати про рідкісну рису його людської вдачі — уміння будувати позитивний і плідний діалог із співрозмовниками. Ця риса стала у пригоді, коли Петро Федорович Йолон упродовж тридцяти років (від 1972 до 2002) обіймав посаду заступника директора з наукової роботи Інституту філософії НАН України. Адже спілкування з радянською компартійною бюрократією, без чого годі уявити будь-яку сферу діяльності за умов тогочасної політичної реальності, вимагало неабиякого мистецтва, зокрема вміння відстоювати раціональні рішення. Подеколи саме таке вміння у межах етосу номенклатурного середовища парадоксальним чином поцінювалося більше за примітивне угодовство. Це давало змогу захищати кадровий потенціал Інституту, перспективні тенденції дослідницького процесу, забезпечення повноцінної та ефективної підготовки науковців через аспірантуру та докторантуру. Без активної позиції Петра Йолона щодо організації, просування та захисту нових наукових напрямків, підтримки нових дослідницьких стратегій, зокрема через створення в Інституті філософії відповідних нових відділів у посткомуністичний період поступ української філософської думки був би істотно уповільнений.

Послідовний український патріот Петро Федорович Йолон до останніх днів свого активного життя зберігав громадянський темперамент, що на повну силу виявився вже з перших днів незалежності під час перебування у лавах популярної у 1990-ті роки власне соціал-демократичної партії в Україні, однієї з перших ластівок пострадянського політичного плюралізму. Він завжди був затятим й, утім, завжди коректним сперечальником, здатним чути і зважати на аргументи співрозмовника.

Світла пам'ять про Петра Федоровича Йолона, поза сумнівом, збережеться у філософському середовищі, поміж його співрозмовників і друзів.

Олег БІЛИЙ